Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан природничо-географічного факультету

_____ Л.П. Міронець

«31» _____серпня_____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Туристичне краєзнавство

галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика

спеціальність: Е4 Науки про землю

освітньо-професійна програма: Геопросторові науки. Геоінформаційні технології

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією природничо-географічного факультету

31 _____серпня_____ 2026 р.

Голова

_____

(Міронець Л.П., к.пед.н, доцент)

Суми – 2026

Розробник: Корнус Олеся Григорівна кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії

Протокол № 1 від “31” серпня 2026 року.

Завідувач кафедри

Корнус О.Г., канд. геогр. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 3</td><td rowspan="14">бакалавр</td><td colspan="2">Обов'язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 90</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>20 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>22 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td colspan="2">год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>46 год.</td><td>108 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>2 год.</td><td>2 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

встановлення сутності теорії туристичного краєзнавства, висвітлення туристичних ресурсів України в регіональному аспекті, ознайомлення студентів з природно-рекреаційними та історико-культурними туристичними ресурсами регіонів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК06. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК09. Здатність працювати в команді.
ЗК11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.
ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
СК1. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.
СК3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.
СК4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Відсутні.

3. Результати навчання за дисципліною

	Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання
ПР01	Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю та геоінформаційних технологій	Здобувач освіти вміє збирати, обробляти та аналізувати інформацію з туристичного краєзнавства, застосовувати методи дослідження туристичних ресурсів, використовувати джерела краєзнавчих та геоінформаційних даних для оцінки туристичного потенціалу регіонів України.
ПР02	Використовувати усно і письмово професійну українську мову.	Здобувач освіти здатний грамотно та професійно використовувати українську мову в усній і письмовій формах під час підготовки наукових робіт, звітів, екскурсійних текстів, презентацій та публічних виступів у сфері туризму.
ПР03	Спілкуватися іноземною мовою за фахом.	Здобувач освіти може спілкуватися іноземною мовою за фахом: розуміти й використовувати професійну термінологію у сфері туризму та краєзнавства, презентувати туристичні ресурси України для іноземної аудиторії.
ПР04	Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.	Здобувач освіти володіє навичками застосування інформаційних технологій, картографічних і геоінформаційних моделей для візуалізації туристичних об’єктів, створення картосхем туристичних маршрутів, аналізу рекреаційних ресурсів.
ПР13	Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.	Здобувач освіти уміє презентувати результати краєзнавчо-туристичних досліджень, ефективно доносити їх до професійної аудиторії та широкого загалу, створювати мультимедійні презентації, виступати з повідомленнями на наукових і практичних заходах.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з туристичного краєзнавства; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями туристичних ресурсів, типологіями та іншими видами застосування знань, демонструє знання монографічної літератури, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом туристичного краєзнавства.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення туристичного краєзнавства при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв’язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв’язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв’язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом туристичного краєзнавства; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв’язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти

<table>
<tr><td colspan="8">Поточний контроль</td><td rowspan="2">Разом</td><td rowspan="2">Сума</td></tr>
<tr><td colspan="8">РОЗДІЛ 1</td></tr>
<tr><td>Т1</td><td>Т2</td><td>Т3</td><td>Т4</td><td>Т5</td><td>Т6</td><td>Т7</td><td>Т8</td><td rowspan="2">60</td><td rowspan="3">100</td></tr>
<tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>10</td><td>10</td><td>10</td><td>10</td><td>5</td></tr>
<tr><td colspan="8">Контроль самостійної роботи</td><td rowspan="2">40</td></tr>
<tr><td>2</td><td>4</td><td>4</td><td>6</td><td>6</td><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr>
</table>

Згідно Положення «Про визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка», ухвалене рішенням вченої ради університету (протокол №9 від 24.03.2025 р.), можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<table>
<tr><td rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</td><td rowspan="2">Оцінка ECTS</td><td>Оцінка за національною шкалою</td></tr>
<tr><td>для іспит, заліку, курсового проекту (роботи), практики</td></tr>
<tr><td>90-100</td><td>A</td><td>відмінно</td></tr>
<tr><td>82-89</td><td>B</td><td rowspan="2">добре</td></tr>
<tr><td>74-81</td><td>C</td></tr>
<tr><td>64-73</td><td>D</td><td rowspan="2">задовільно</td></tr>
<tr><td>60-63</td><td>E</td></tr>
<tr><td>35-59</td><td>FX</td><td>незадовільно з можливістю повторного складання</td></tr>
<tr><td>1-34</td><td>F</td><td>незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни</td></tr>
</table>

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспити, комплексні іспити, тести, проєкти, аналітичні звіти, реферати, есе, розрахункові роботи, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

Виконання всіх завдань у межах освітнього компонента має здійснюватися відповідно до принципів академічної доброчесності та етичного використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі, задекларованих у Кодексі академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

https://sspu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist

6. Методи навчання

Проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (вправи, практичні).

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи туристичного краєзнавства

Тема 1.1. Історичний розвиток та сутність туристського краєзнавства. Історична періодизація туристського краєзнавства. Об'єкт, предмет, задачі та методи туристського краєзнавства. Загальна характеристика туристичних ресурсів України.

Тема 1.2. Київ - туристичний центр світового значення. Природно-рекреаційні та інфраструктурні ресурси Києва. Історико-культурні ресурси Києва. Виникнення і ранній розвиток міста. Київ у XIII-XVIII ст. Київ у XIX ст. Київ XX ст.

Тема 1.3. Туристичні ресурси Правобережної України. Туристичні ресурси історичної Київщини. Київська область. Черкаська область. Туристичні ресурси історичної Волині. Волинська область. Житомирська область. Рівненська область. Туристичні ресурси історичного Поділля. Вінницька область. Тернопільська область. Хмельницька область.

Тема 1.4. Туристичні ресурси Лівобережної України. Туристичні ресурси Чернігівської області. Туристичні ресурси Полтавщини.

Тема 1.5. Туристичні ресурси Слобожанщини. Харківська область. Сумська область.

Тема 1.6. Туристичні ресурси Західної України. Туристичні ресурси історичної Галичини. Львівська область. Івано-Франківська область. Туристичні ресурси Буковини. Туристичні ресурси Закарпаття.

Тема 1.7. Туристичні ресурси Степової (Південної) України. Одеська область. Миколаївська область. Херсонська область. Запорізька область. Донецька область. Луганська область. Дніпропетровська область. Кіровоградська область.

Тема 1.8. Туристичні ресурси Криму. Історико-культурні ресурси Криму. Природно-рекреаційні ресурси Криму.

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. р
Тема 1. Історичний розвиток та сутність туристського краєзнавства	8	2	2	-	-	4	12	2				12
Тема 2. Київ - туристичний центр світового значення.	8	2	2	-	-	4	8					12
Тема 3. Туристичні ресурси Правобережної України.	13	4	4	-	1	4	12		2			12

Тема 4. Туристичні ресурси Лівобережної України.	8	2	2	-	-	4	12		2			12
Тема 5. Туристичні ресурси Слобожанщини.	11	2	4	-	1	4	13	2			1	12
Тема 6. Туристичні ресурси Західної України.	18	4	4	-	-	10	13		2		1	12
Тема 7. Туристичні ресурси Степової (Південної) України.	14	2	2	-	-	10	10					12
Тема 8. Туристичні ресурси Криму.	10	2	2	-	-	6	10					12
Усього годин	90	20	22	-	2	45	90	4	6		2	108

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1.	Історія становлення та розвитку краєзнавства в Україні	2	
2.	Класифікація туристичних ресурсів	2	
3.	Оцінка природні краєзнавчо-туристичних ресурсів України.	2	
4.	Історико-культурні ресурси Києва	2	
5.	Туристично-рекреаційний потенціал Лівобережної України	4	2
6.	Туристично-рекреаційний потенціал Західної України	4	2
7.	Туристично-рекреаційний потенціал Степової України	4	2
8.	Туристично-рекреаційний потенціал Криму	2	
	Всього	22	6

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Аріон О. В. Рекреаційна географія: парадигми та вектори розвитку: навчально методичний посібник до спецкурсу для студентів освітнього рівню «магістр» спеціальності 106 - Географія (електронне видання). К., 2023. 93 с. https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/12/rekreaczijna-geografiya_paradygmy_nmk_arion.pdf
2. Гринюк Д. Ю. Туристичне краєзнавство: Гадяч та його околиці : навч. посіб. / Д. Ю. Гринюк, І. О. Степанець, О. В. Борисова. – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2022. – 124 с. https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/25041

3. Доценко А. І. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. / А. І. Доценко. – Київ: Ун-т «Україна», 2022. 128 с. http://195.20.96.242:5028/kvvmurl-s/docs/Tyrustuchne_krajeznavstvo.pdf
4. Туристське краєзнавство з основами безпеки в туризмі: хрестоматія до вивчення дисципліни (для здобувачів ОР Бакалавр спеціальності 242 «Туризм») / укл.Винниченко І.І. – 2022. – 1113 с. https://drive.google.com/file/d/1dZBJe565G0KMdk1YqpcqD1oieugOSxJ9/view
5. Natural world heritage conservation and tourism: a review» (Nature-type огляд, 2023). https://www.nature.com/articles/s40494-023-00896-6?utm_source=chatgpt.com

Додаткові:

1. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю., Посохов І. С. Історія туризму: навчальний посібник (для студентів спеціальності «Туризм»). Суми: ПФ «Видавництво "Університетська книга”», 2018. 372 с.
2. Любіцева, О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України: навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2017. 369 с.
3. Корнус А.О., Корнус О.Г., Сюткін С.І. Виробничий туризм у Сумській області: передумови та перспективи розвитку // «Сучасні процеси трансформації у бізнесі та виробництві: теорія, методологія, практика» : колективна монографія / Нац. металург. академія України; за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Журфонд, 2019. Розділ 4. С. 401-434. https://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/1827
4. Корнус О. Г., Корнус А. О., Данильченко О.С., Сюткін С.І., Нешатаєв Б.М. Екскурсія як одна з форм викладання навчальної дисципліни «Краєзнавство» // Подільський регіон: виклики XXI століття (географічні аспекти): Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 25 квітня 2017 р.). Тернопіль: Крок, 2017. С. 237-242.
5. Сідоров М. В., Юрченко О. Є., Юрченко С. О. Україна на світовому ринку туристичних послуг : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 256 с. https://karazinbook.com/sites/default/files/books/yrchenko_ukr.pdf
6. Скубій І. В. Туристичний потенціал місць історичної пам’яті в Україні. http://journals.uran.ua/index.php/wissn021/article/view/131585
7. Siutkin S. Resources and opportunities for the development of event tourism in Ukraine/ S. Siutkin, A. Kornus, O. Kornus, O. Danylchenko // Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Ekologii. – 2017. – Tom 11. Rocznik VI. No 1. http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171581264

Інформаційні ресурси

1. https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=3171 – дистанційний курс в Moodle.
2. Державна служба туризму та курортів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tourizm.gov.ua
3. Про туризм: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80
4. Українські Карпати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.karpaty.com.ua
5. Туристична бібліотека // http://tourlib.net/
6. Атлас печер України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://speleo.land.kiev.ua/atlas-caves.html
7. Природа України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nature.land.kiev.ua/

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Відеоматеріали по темам курсу.
2. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).